

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2013

SEAN-GHRÉIGIS — GNÁTHLEIBHÉAL

(400 marc)

AM: 3 huaire an chloig

DÉ CÉADAOIN, 19 MEITHEAMH – MAIDIN 9.30 – 12.30

1. Cuir Gaeilge ar **dhá cheann ar bith** de na sleachta **A, B, C, D.**

(Tá na marcanna céanna ag gabháil le gach sliocht díobh):-

[210]

A.

(Tá cath faoi lánseol idir na Spartaigh faoi cheannaireacht Agesilaus agus muintir na Téibhe a bhfuil iarracht á déanamh acu briseadh tríd chuig Sliabh Heleicon. Nuair a théann ochtó duine de mhuintir na Téibhe faoi thearmann i dteampall, iarrann roinnt dá mharcaigh treoracha ar Agesilaus. Cé go bhfuil sé gonta, ní dhéanann sé dearmad ar na déithe.)

καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἔωθούντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. καὶ κραυγῇ μὲν οὐδεμία παρῆν, οὐδὲ σιγῇ, φωνὴ δὲ τις ἦν τοιαύτη, οἷαν ὀργή τε καὶ μάχη παρέχουσι. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δ' ἀποφεύγοντες ἀπέθανον.

ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν νίκη σὺν Ἀγησιλάῳ ἐγένετο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσφέρεται πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντες τινὲς τῶν ἰππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς ὅπλοις ὑπὸ τῷ ναῶ εἰσι, καὶ ἐρωτῶσι, τί χρή ποιεῖν. ὁ δέ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τῶν θεῶν, ἀλλ' ἐκέλευεν ἔαν αὐτοὺς ἀπιέναι ὅποι βουλοῖντο καὶ ἐπέταξε τοὺς ἰππεῖς προπέμψαι αὐτούς, ἔστε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο.

XEINEAFÓN (105)

ἀσπίς: sciath. ὠθέομαι: brúim. κραυγή: béicíl. τοιαύτη ... οἷαν: de chineál
ὀργή: fearg. διαπίπτω: Brisim trí. τιτρώσκω: Goinim. φάλαγξ: líne chatha.
προσελάυνω: Tagaim suas ag marcaíocht. ὀγδοήκοντα: ochtó. ὅπλα: airm, uirlisí troda.
ναός: teampall. ἐπιλανθάνομαι (+ Tuiseal Ginideach): Déanaim dearmad ar. ἔαω: Ligim.
ἐπιτάσσω: Ordaím. ἔστε: go dtí. τὸ ἀσφαλές: sábháilteacht.

B.

(Faigheann saoránaigh Amfapoil faoi cheannaireacht an Spartaigh Brasadas an lámh in uachtar ar na hAithnigh. Cailltear Brasadas, a goineadh sa chath, áfach, go luath ina dhiaidh sin. Tugtar onóir dá chuimhne in Amfapoil.)

οὕτω δὲ τὸ στράτευμα πᾶν τῶν Ἀθηναίων ἤδη ἔφυγον. οἱ δ' Ἀμφιπολίται τὸν Βρασίδαν ἐκ τῆς μάχης διασώσαντες ἐς τὴν πόλιν ἔτι ἔμπνου ἔσεκόμισαν· καὶ ᾗσθετο μὲν ὅτι νικῶσιν οἱ μεθ' αὐτοῦ, οὐ πολὺ δὲ διαλιπῶν ἔτελεῦτησεν.

μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Βρασίδαν οἱ ξύμμαχοι πάντες ξὺν ὅπλοις ἐπισπόμενοι δημοσίᾳ ἔθαψαν ἐν τῇ πόλει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὔσης· καὶ τὸ λοιπὸν οἱ Ἀμφιπολίται, περιεΐραντες τὸ μνημεῖον αὐτοῦ, ὡς ἥρω τε ἐντέμνουσι καὶ τιμὰς παρέχουσι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῷ ὡς οἰκίστη προσέθεσαν, νομίσαντες τὸν Βρασίδαν σωτῆρα τῆς πόλεως εἶναι.

καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις ἀπέδοσαν· μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' οἴκου ἀπέπλευσαν.

TÚICÍDIDÉAS (105)

διασώζω: Coimeádam slán. ἔμπνου: beo. ἔσεκίμω: Iompraím isteach.
ἀισθάνομαι: Foghlaimím. διαλείπω: Fanaim. ξύμμαχος: Páirtí, comhghuaillí.
ὅπλα: airm, uirlisí troda. ἐφέπομαι: Leanaim. δημοσίᾳ: ar chostas poiblí.
τὸ λοιπὸν: ó shin i leith. περιεΐρω: Fálaím, timpeallaím. μνημεῖον: séadchomhartha.
ἥρω: laoch, leathdhia. ἐντέμνω: Déanaim íobairtí. οἰκίστης: bunaitheoir.
προστήθημι: Luaim le, cuirim síos do.

C.

(Éilíonn Teiresias coimeádaí geata le himeacht faoi dhéin Kadmos, atá tagtha mar rialtóir ar an Téibh. Deir Kadmos go bhfuil sé réidh le dul agus Dionysos, mac a iníne, a adhradh.)

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

τίς ἐν πύλαισι; Κάδμον ἐκκάλει δόμων
'Αγήνορος παῖδ', ὅς πόλιν Σιδωνίαν
λιπὼν ἐπύργωσ' ἄστῃ Θηβαίων τόδε.
ἴτω τις, εἰσάγγελλε Τειρεσίας ὅτι
ζητεῖ νιν· οἶδε δ' αὐτὸς ὧν ἤκω πέρι.

ΚΑΔΜΟΣ

ἤκω δ' ἔτοιμος τήνδ' ἔχων σκευὴν θεοῦ.
δεῖ γάρ νιν ὄντα παῖδα θυγατρὸς ἐξ ἐμῆς,
Διόνυσον ὃς πέφηνεν ἀνθρώποις θεός,
ὅσον καθ' ἡμᾶς δυνατὸν αὐξεσθαι μέγαν.
ποῖ δεῖ χορεύειν, ποῖ καθίστάναί πόδα;

EOIRIPIDÉAS (105)

ἐκκάλει = Modh Ordaitheach ἐκκαλέω. πυργόω: Tógaim túir timpeall ar.
ἄστῃ: baile mór. ἴτω τις: "Téadh duine éigin." νιν = αὐτόν. σκευή: culaith.
πέφηνεν: "tháinig sé i láthair." αὐξομαι: Borraim le mórtas. χορεύω: Damhsaím.
καθίστημι: Leagaim.

D.

(Agus í ag caoineadh go bhfuil Odaiséas as láthair, tá a bhean Péinealaipé, iníon Icarus, tar éis titim ina codladh. Chun sólas a thabhairt di, seolann Aitéiné taibhse chuici a bhfuil cosúlacht aici le Iphthime, deirfiúr Phéinealaipé, a chónaíonn in Pherae lena fear céile Eumelus.)

ἐνθ' αὐτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
εἶδωλον ποίησε, δέμας δ' ἤικτο γυναικί,
'Ιφθίμη, κούρη μεγάλητορος Ἰκαρίοιο,
τὴν Εὐμηλος ὄπιε Φερῆς ἐνὶ οἰκίᾳ ναίων.
πέμπε δέ μιν πρὸς δῶματ' Ὀδυσσηῖος θεῖοιο,
ἦος Πηνελόπειαν ὀδυρομένην γοόωσαν
παύσειε κλαυθμοῖο γοοῖο τε δακρυόεντος.
εἰς θάλαμον δ' εἰσῆλθε παρὰ κληῖδος ἱμάντα,
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καί μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν.

HÓIMÉAR (105)

ἄλλα: rudaí eile. νοέω: Smaoiním ar. γλαυκῶπις: gealsúileach.
εἶδωλον: taibhse. δέμας: í bhfoirm. ἤικτο (+ Tuiseal Tabharthach): bhí cosúlacht aige le.
μεγάλητορ: Croí mór. ὄπιε: Pósaim. ναίω: Cónaím. θεῖος: diaga.
ἦος: ionas go. ὀδύρομαι: Déanaim éagaoín. γοάω: Déanaim olagón.
κλαυθμός: caoineadh. γόος: olagón. δακρυοίς: deorach. θάλαμος: seomra leapa.
παρὰ (+ Tuiseal Cuspóireach): thar. κληῖς: bolta. ἱμάς: banda, strapa.

2.

[100]

(i) Cuir Gaeilge air seo:-

(60)

ΘΕΡΑΠΤΑΙΝΑ πάντες δ' ἔκλαιον οἰκέται κατὰ στέγας
δέσποιναν οἰκτίροντες. ἡ δὲ δεξιὰν
προὔτειν' ἐκάστω, κοῦτις ἦν οὕτω κακὸς
ὄν οὐ προσεῖπε καὶ προσερρήθη πάλιν.
τοιαῦτ' ἐν οἴκοις ἐστὶν Ἀδμήτου κακά.
καὶ κατθανῶν τὰν ὤλετ', ἐκφυγῶν δ' ἔχει
τοσοῦτον ἄλγος, οὐ ποτ' — οὐ λελήσεται.
ΧΟΡΟΣ ἡ που στενάζει τοισίδ' Ἀδμητος κακοῖς,
ἐσθλῆς γυναικὸς εἰ στερηθῆναί σφε χρή;
ΘΕΡΑΠΤΑΙΝΑ κλαίει γ' ἄκοιτιν ἐν χερσὶν φίλην ἔχων,
καὶ μὴ προδοῦναι λίσσεται, τὰμῆχανα
ζητῶν· φθίνει γὰρ καὶ μαραίνεται νόσῳ.
παρειμένη δέ, χειρὸς ἄθλιον βᾶρος,
ὅμως δὲ (καίπερ σμικρὸν) ἐμπνέουσ' ἔτι
βλέψαι πρὸς αὐγὰς βούλεται τὰς ἡλίου
ὡς οὐ ποτ' αὐθις, ἀλλὰ νῦν πανύστατον.

READING GREEK

(ii) Freagair **ceithre cinn ar bith** de na ceisteanna seo a leanas.

(Ta deich marc ag gabháil le gach ceist díobh):-

(40)

- (a) Cé hí Alkestis? Mínigh cén fáth nach mór di bás a fháil.
- (b) Céard é do mheas ar Admetos? Mínigh do fhreagra.
- (c) Déan cur síos achomair ar cé mar a bheadh sé dul chun dráma ársa Gréagach a fheiceáil.
- (d) Tabhair cuntas ar ról Eipiméitéas i scéal an Chruthaithe.
- (e) Inis go hachomair scéal Odaiséas agus Nausicaa nuair a casadh ar a chéile iad.
- (f) Scríobh **An Chéad Phearsa, Uimhir Uatha, Aimsir Láithreach de dhá cheann ar bith** de na briathra a bhfuil líne fúthu thuas.

ἔκλαιον, ἦν, προσεῖπε, βλέψαι.

3. Freagair **trí cinn** de na ceistanna seo a leanas. Ní mór ceist **amháin** ar a laghad a roghnú as Roinn A agus ceist **amháin** as Roinn B. Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as Roinn A **nó** as Roinn B. (Tá tríocha marc ag gabháil le gach ceist díobh):- [90]

A.

- (i) Cén sórt duine ab ea Alcaibiaidéas? Tabhair breac-chuntas ar **dhá cheann ar bith** de na himeachtaí tábhachtacha a raibh baint aige leo.
- (ii) Roghnaigh **dhá cheann ar bith** de na cathanna seo a leanas. Ainmnigh cé a throid iontu, déan cur síos achomair ar a gcúrsa, agus luaigh na torthaí a bhí orthu:-
Amfapoil; Aegospotami; Chaeronea; Abhainn Hiodaispéas.
- (iii) Déan cur síos ar **dhá cheann ar bith** de na himeachtaí suntasacha sa tréimhse ina raibh muintir na Téibhe i réimeas ó 371 go 362 R.Ch. Cén fáth ar éirigh chomh maith sin le muintir na Téibhe sa tréimhse sin, dar leat?
- (iv) Tabhair breac-chuntas ar chóras rialaithe na nAithneach **nó** ar chóras rialaithe na Spartach. Cé acu ceann is fearr leat, agus cén fáth?

B.

- (i) Tabhair cuntas ar shaol agus ar shaothar Héaradatas.
- (ii) Tabhair cuntas ar shaol Eoiripidéas. Roghnaigh **ceann ar bith** dá chuid drámaí (seachas *Alkestis*) agus déan cur síos achomair ar a phlota.
- (iii) Déan cur síos ar **thrí cinn ar bith** de ghnéithe an Phartanóin a bhfuil éifeacht ar leith ag baint leo, dar leat.
- (iv) Scríobh nóta gairid ar **dhá cheann ar bith** díobh seo a leanas:-
Vásaí Geoiméadracha; Vásaí Dubhfhíoracha; Fíoracha Korée;
Laocoon agus a chuid mac.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán